

Understanding Occupational Safety and Health in Technology Teacher Training in the Context of Economic Growth of Society

Ozekin Anton

Master in Education

Dragomanov National Pedagogical University

<https://orcid.org/0000-0002-5337-5936>

Abstract

The article examines the role of future vocational teachers in the social and labor dynamics of the development of society. Emphasised on the self-realization of a young person in work, which requires a new approach to considering the concept of "work", which stems from the 17 Sustainable Development Goals adopted by the UNO in 2015. The author presents the functions of work, accentuated on understanding of Occupational Safety and Health, Occupational Hygiene in the training vocational teachers. Underlined, that in the pre-pandemic era, new technologies were gradually introduced taking into account artificial intelligence (artificial intelligence makes it possible for machines to learn from experience, adjust to new inputs and perform human-like tasks), currently the COVID-19 pandemic and accompanying social distancing measures have accelerated the process of innovation and technological changes. Such rapid transformations in technologies and processes require new approaches to consideration of Life Safety, behavior in youth readiness for Health-Preserving Activities and Occupational Hygiene, formation of Health-Preserving Competence. The author comes to the conclusion that the professional training future vocational teachers must be constantly improved due to the challenges of rapid technological progress, which requires at each period of the development of society the production of new knowledge and training new people capable of meeting modern production technologies.

Key words: future vocational teacher, work, health-preserving activity, health-preserving competence, life safety, occupational hygiene, COVID-19.

Актуальність. Ми не скажемо щось нове, наголосивши на тому, що одне із першорядних місць у житті економічно активної людини займає праця, будучи основою її життєдіяльності, бо соціальна сутність праці виявляється саме в сукупності «її функцій: 1) забезпечення людини засобами для існування, створення суспільного багатства; 2) головної сфери життєдіяльності людини, її самовираження та самоствердження; 2) основи життєвої позиції (статусу) людини; 3) базису суспільства й суспільних відносин; 4) формування та розвитку особистості» [4, с. 19]. Праця є джерелом задоволення потреб людини і виступає як універсальне поняття, що охоплює собою всі сторони суцільно людської діяльності. Поряд з цим праця виступає умовою самовдосконалення людини протягом усієї її життєдіяльності [3, с. 236].

У 2015 р. усіма державами-членами ООН було розглянуто і прийнято 17 Цілей в рамках сталого розвитку на період до 2030 р., де з 2020 року має розпочатися десятиліття амбітних дій для досягнення цілей у 2030 р, причому ключова роль у досягненні сталого розвитку відводиться гідній праці. Наголошується також усім урядам звернути увагу на вирішення глобальної проблеми – зайнятості молоді, «створювати...продуктивні професійні можливості, сумісні з факторами, що надаються в країні, у масштабах, достатніх для того, щоб подбати про перспективне збільшення робочої сили...» [22]. Своєю чергою, Указ Президента України «Про Цілі сталого розвитку України на період до 2030 року», підтримуючи проголошені резолюцією Генеральної Асамблеї Організації Об'єднаних Націй від 25 вересня 2015 року № 70/1 глобальні цілі сталого розвитку до 2030 року та результати їх адаптації з урахуванням специфіки розвитку України, викладені у Національній доповіді «Цілі сталого розвитку: Україна», акцентує увагу на забезпечення дотримання Цілей сталого розвитку України на період до 2030 року, де у п.8 визначено «сприяння поступальному, всеохоплюючому та сталому економічному зростанню, повній і продуктивній зайнятості та гідній праці для всіх» [12].

Тому, підготовці учителя праці і технологій повинна відводитися одна з ключових ролей у соціально-трудовій динаміці розвитку суспільства.

Учитель праці і технологій допомагає учням набути практичні навички втілення своїх ідей у фізичну реальність, через що підготовка майбутнього вчителя охоплює широкий спектр тем, які включають навчання трудовим навичкам, графічним і дизайнерським технікам та ін. Даючи учням знання та інструменти для проєктування і виготовлення певних речей, дозволяє вихованцям впевнено поводитись з ними та опановувати практичні навички, компетентності, які вони зможуть використовувати протягом усього життя, особливо сприяти опануванню підростаючим поколінням цифрової доби сучасної філософії праці в умовах цифрової доби, що «вимагає соціально-трудового розвитку, формуванню нового мислення, економічної та соціальної культури» [4], а це вимагає нових підходів до розуміння безпеки та гігієни праці у підготовці вчителя технологій, не відкидаючи і морально-етичні та філософські засади соціально-трудового розвитку особистості, цінностей трудового життя.

Мета статті – представити роль учителя праці і технологій у соціально-трудовій динаміці розвитку суспільства.

Виклад основного матеріалу. Економісти розглядають працю як процес, що поєднує в собі «п'ять складових і постає як симбіоз: 1) людини працюючої як суб'єкта доцільної діяльності; 2) предметів праці (того, на що спрямовані зусилля працівника); 3) знарядь праці (засобів, за допомогою яких працівник діє на предмети праці); 4) технологій (сукупності способів впливу на предмет праці для зміни його форми чи надання інших бажаних властивостей); 5) організації (економічно й соціально обґрунтованого поєднання в оптимальних пропорціях суб'єктів доцільної діяльності, знарядь і предметів праці та створення умов для їх ефективного використання й досягнення мети виробництва)» [4, с. 18].

Зі свого боку, засновник Всесвітнього економічного форуму, німецький вчений К. Шваб разом із французьким економічним аналітиком «Щомісячного барометру», професором Т. Маллере у своїй книзі «COVID-19: The Great Reset» [24] розглядають драматичні наслідки пандемії для завтрашнього світу і стверджують, що пандемія коронавірусу COVID-19 прискорить системні зміни, які вже були очевидними до кризи, як-от: пришвидшення автоматизації, збільшення потужності технологій, необхідність для фірм мати ще більшу присутність в Інтернеті. Вони наголошують на тому, що сучасна економіка не схожа на економіку минулих століть, коли виробництво ґрунтувалося на ручній праці [24, с. 2].

Також вчені попереджають, що в недалекій перспективі (від декілька місяців до декілька років) через кризову ситуацію зайнятості зіштовхнуться дві категорії людей: молодь, яка вперше виходить на ринок праці (спустошеного пандемією COVID-19) і робітники, праця яких може бути замінена роботами, тому що криза, викликана пандемією, стимулює до різкого збільшення заміни робочої сили, тобто фізична праця буде замінена роботами та «розумними» машинами, що своєю чергою, провокує стійкі структурні зміни на ринку праці, бо пандемія впливає на автоматизацію і прискорює темпи перетворень. Автори зауважують, що у передпандемічну епоху поступово впроваджувалися нові технології з урахуванням штучного інтелекту (ШІ) для автоматизації деяких завдань, виконуваних людьми, позаяк криза COVID-19 та

супроводжуючі її заходи соціального дистанціювання прискорили цей процес інновацій і технологічних змін [24, с. 9].

Сказане доводить, що такі стрімкі перетворення в технологіях і процесах праці, які породжують сьогоденні соціальні виклики, вимагають нових підходів до розгляду безпеки життєдіяльності, виховання у молоді готовності до здоров'язберігаючої діяльності та гігієни праці, формування здоров'язберігаючої компетентності, які повинні плекатися ще зі школи вчителями, зокрема і вчителями праці та технологій, підготовка яких повинна базуватися на компетентнісному підході, згідно соціального замовлення українського суспільства, де виокремлені поняття є пріоритетними взагалі для будь-якого суспільства.

Дослідженню безпеки життєдіяльності присвячені наукові доробки С. М. Волошиної, В. Г. Демиденка, В. М. Заплатинського, І. М. Миценка, Ю. Ю. Млавеця, І. П. Пестун, В. Г. Цапка, Thomas P. Fuller. Формування у майбутніх педагогів готовності до здоров'язберігаючої діяльності представлено в рецепціях В. Г. Білик, В. І. Бобрицької, Д. Є. Вороніна, О. А. Ішук, О. П. Митчика, О. В. Сапожник, Н. Ю. Швагер, тоді як розгляду «здоров'язберігаючій компетентності» присвячені праці О. В. Кабацької, Р. С. Гуревича, Р. Л. Сойчук, Н. В. Тамарської, Ю. М. Танасійчук, В. М. Титаренка та ін.

Нашу увагу привернуло дослідження С. М. Волошиної, де автором проаналізовано різні точки зору щодо визначення понять «охорона праці», «техніка безпеки», «безпека й гігієна праці», встановлено співвідношення цих категорій, а також з'ясовано його зміст і місце в системі трудового права. Авторка наголошує, що понятійно-категоріальний апарат інституту охорони праці в трудовому праві України залишається недосконалим. У законодавстві України не розмежовуються поняття «охорона праці» та «безпека й гігієна праці». Автор звертає увагу на те, що понятійно-категоріальний апарат інституту охорони праці в трудовому праві України залишається недосконалим. У законодавстві України не розмежовуються поняття «охорона праці» та «безпека й гігієна праці» [2, с. 48]. Вчена дійшла висновку, що інтегрований підхід до поняття «безпека й гігієна праці» має право на існування, але не ототожнюється з поняттям «охорона праці». Поняття «безпека й гігієна праці» та поняття «охорона праці» повинні відокремлюватися і пропонує виділяти два підходи до визначення

поняття безпеки й гігієни праці. Один – пов’язаний із «розумінням охорони праці як сукупності безпеки праці та гігієни праці. Аналіз положень міжнародних актів, міжнародного й порівняльного трудового права дав підстави для висновку про те, що поняття «безпека та гігієна праці» й «охорона праці» суттєво не відрізняються» [2, с. 49]. У міжнародному та порівняльному трудовому праві, замість терміна «охорона праці», застосовується термін «безпека й гігієна праці», який є більш вживаним у зарубіжному трудовому праві. *А другий підхід* у формулюванні – замість «безпеки й гігієни праці» застосовується термін «професійна безпека і здоров’я», що стало базисним для повного оновлення концепції охорони праці у світі [2, с. 49–50].

Отже, перейдемо із площини юридичного тлумачення термінології до розгляду наведених концептів у словниках.

Безпека – стан, коли кому-, чому-небудь, ніщо не загрожує, безпечність, безпеченство, безпека. Техніка безпеки – технічні умови й засоби, які усувають небезпеку, запобігають небезпеці [8, с. 83].

Безпека життєдіяльності – цілісна система знань про захищеність життя і діяльності особистості, суспільства і життєвого середовища від небезпечних факторів природного і штучного характеру. Безпека життєдіяльності охоплює пожежну безпеку, санітарно-епідеміологічний добробут, охорону здоров’я, екологічну та ядерну безпеку, попередження надзвичайних ситуацій, цивільний захист, безпеку руху, якість і безпечність продукції та послуг, безпеку споруд, будівель та інженерних мереж тощо [1].

Гігієна – сукупність практичних заходів, що забезпечують збереження здоров’я; санітарія [8, с. 428].

Як переконливо доводить С. М. Волошина, «безпеку й гігієну праці» доцільно розглядати як сукупність норм, правил і нормативів, що встановлюють засоби запобігання небезпечним і шкідливим для здоров’я людини факторам, зменшення або усунення їх на робочих місцях, а також вимоги щодо створення здорового виробничого середовища [2, с. 50].

Ми підтримуємо тезу Н. О. Гнилицької про те, що дотепер «під працею розуміється переважно перетворення людиною матеріально-речовинної природи. І хоча враховується розуміння праці як засобу існування соціальної форми матерії, людина

розглядається лише як засіб створення передумов об'єктивних умов буття. Розгляд взаємозв'язку праці з іншими категоріями, які описують її характеристики у процесі» [3, с. 236] і розгляд взаємозв'язку праці з іншими категоріями, які описують її характеристики у процесі реалізації – «волі», «творчості», «дисципліни», «спілкування», «культури» свідчить, що вони не дозволяють повною мірою говорити про всебічний аналіз категорії «праця», тому що носять, як правило, однобічний характер [3, с. 236–237].

Аналіз основних позицій дослідників, розглядаючи основні питання безпеки життєдіяльності, уможливив М. М. Млевцю, сформулювати модель життєдіяльності людини, яка представляє собою спрощену систему, в якій присутні головні властивості реального існування і безпека життєдіяльності людини розглядається як проблема оптимізації її життя і діяльності у системі: природна сфера – людина – техногенна сфера. Під системою розуміють сукупність взаємопов'язаних елементів, які взаємодіють між собою, в результаті чого досягається певний результат. М. М. Млевць виокремлює такі компоненти системи «людина – життєве середовище»: 1) *людина як один з елементів зазначеної системи*, де під концептом «людина» розуміється не лише одна істота, індивід, а й група людей, колектив, мешканці населеного пункту, регіону, країни, суспільство, людство загалом. Залежно від того, що розуміється під терміном «людина» в системі «людина – життєве середовище», визначається рівень цієї системи. 2) *Життєве середовище* – другий елемент системи «людина – життєве середовище» (природне середовище (біосфера), штучне середовище (соціально-політичне середовище). 3) *Техногенне середовище* – третій компонент системи «людина – життєве середовище» промислові та енергетичні об'єкти, установи, навчальні, лікувальні заклади, житло, транспорт, знаряддя праці, зброя, домашнє господарство та ін. Причому автором *виробниче середовище*, життєдіяльність визначається як процес існування та самореалізації індивіда в єдності його життєвих потреб і можливостей [7, с. 3].

У цьому аспекті Н. Ю. Швагер зауважує на наявність інформаційного пробілу в питанні реалізації зв'язків між завданнями професійно-практичної підготовки майбутнього фахівця, діяльність якого буде тісно пов'язана з галуззю виробничої безпеки (до них ми відносимо і вчителів праці та технологій) та формуванням

навчальної діяльності студентів, а також наголошує на неповне використання міжпредметних зв'язків у системі знань промислової безпеки, що негативно позначається на формуванні знань, умінь, навичок працезахоронної діяльності майбутніх фахівців. Професор також звертає увагу, що для успішного засвоєння студентами навчального матеріалу з питань промислової безпеки сприяє моделювання в навчальному процесі імітації реальних ситуацій, з якими стикаються молоді фахівці [16, с. 10]. Зрозуміло, що такі прогалини у підготовці вчителів негативно позначаються і в їхній майбутній професійній діяльності в закладах освіти.

Наведемо приклад: користування лопатою сучасної молоді. Певна частка як учнів, так і студентів ніколи цим предметом не користувалися і не знають, що неправильне використання лопати (працювати треба в рукавичках) причинить шкоду здоров'ю через мозолі: рани, інфекція, зараження та ін.

На думку І. М. Миценка, «безпека діяльності людини» – це сукупність 1) властивостей навколишнього середовища, які не завдають шкоди людині в процесі її діяльності; 2) якостей людини та заходів і засобів, які запобігають можливій шкоді її здоров'ю [19].

Українські вчені В. І. Луговий і Ж. В. Таланова проаналізували Міжнародну стандартну класифікацію освіти (МСКО) (2011 р.), з огляду на її розвиток і креативну роль щодо розуміння і модернізації світової і національних освітніх систем [5, с. 18], де **Професійна освіта** спрямована на набуття потрібних знань, умінь інших компетентностей для роботи за певним видом або видами професійної діяльності (професії, занять). Її здобуття веде до отримання затребуваних на ринку праці професійних кваліфікацій, які визнаються національною владою або ринком праці як професійно орієнтовані [19, с. 11].

Наразі, коли наша країна перебуває під потужними атаками артилерії та авіаударами російського війська, ми всі перебуваємо в надзвичайній ситуації, але вчитель в цих умовах знаходиться у виключному становищі: залишається сам із класом під час уроку, знаючи, що в надзвичайних ситуаціях діти стають безпорадними у натовпі та паніці, особливо схильні до травматизму, охоплені страхом втратити родичів і залишитися самотніми, через що потребують особливої уваги і турботи та впевнених

дій учителя. Тому, коли щодня лунають сирени і руйнуються будинки, здоров'язбереження дітей у закладах освіти на першому місці.

Повертаючись до заявленої теми нашої статті щодо сутності підготовки майбутнього вчителя праці і технологій, звернемося до результатів наукового пошуку української вченої Л. В. Павлюк, яка у своїй рецепції, присвяченій підготовці вчителів трудового навчання і технологій в Україні в історико-педагогічному аспекті (починаючи з 1918 р.), дійшла висновку, що упродовж усього досліджуваного періоду зміст професійної підготовки майбутніх учителів трудового навчання постійно вдосконалювався [9]. Ми це пояснюємо викликами технологічного прогресу, який вимагає на кожному періоді розвитку суспільства продукування нових знань і навчання нових людей, здатних їх опановувати. І підтримуємо думку В. М. Титаренка, що «трудове навчання учнів набуває технологічного характеру, коли широко застосовуються складні технічні механізми, а обов'язком учителя і школярів стає знання й дотримання вимог законодавчих та нормативних актів з охорони праці [15, с. 81], але і додамо, – використовуючи міжнародні та національні підходи, представлені методи найкращих практик, що «базується на концепції створення безпеки, а не просто запобігання нещасним випадкам» [18].

Також акцентуємо увагу на розроблені і описані в дисертаційному дослідженні В. М. Титаренка педагогічні умови підготовки майбутніх учителів технологій до формування здоров'язбережувальної компетентності учнів основної школи [15, с. 90].

Наприкінці зауважимо, оскільки становлення поняття «здоров'язбережувальна компетентність» відбувалося на стикові різних галузей (філософія, соціологія, економіка, статистика, культурологія, психологія, педагогіка, медицина), будемо підтримувати наступну дефініцію, запропоновану Ю. М. Танасійчук: «Здоров'язберігаюча компетентність є складним новоутворенням, яке поєднує професійний і особистісний аспекти, змістовно і функціонально пов'язані з іншими особистісними базовими утвореннями, якостями і характеристиками, насамперед – професіоналізмом, культурою здоров'я і фізичною культурою, професійною компетентністю; зумовлює сформованість особистісної і соціально-професійної зрілості та позиції вчителя [14].

Висновки. Підсумовуючи викладене, підкреслимо, що через воєнний стан в Україні, вся територія нашої держави постала під величезною загрозою надзвичайних ситуацій, першою чергою військового характеру, що призводить до техногенних та соціальних небезпек. Тому підготовка майбутнього вчителя повинна бути скерована на запобігання та мінімізацію факторів ризику втрати дитячих життів і здоров'я.

Водночас через наслідки пандемії COVID-19 стрімко зросла актуальність підготовки вчителя праці та технологій для реалізації трудового навчання учнівської молоді та її підготовки до виробничих професій, бо проблема розбудови економіки знань в Україні не є передчасною, а нагальною.

References

1. *Bezpeka zhyttyediyal'nosti* [Life safety]. URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/Life_Safety
2. Voloshyna S. M. *Ponyattya bezpeky y hihiyeny pratsi* [Concept of occupational safety and hygiene]. *Naukovyy visnyk Uzhhorods'koho natsional'noho universytetu*. Seriya Pravo. Vol. 35. Part I. Issue. 2. Pp. 48–51.
3. Hnylyts'ka N. O. *Pratsya yak sotsiokul'turnyy fenomen* [Work as a sociocultural phenomenon]. *Humanitarnyy visnyk Zaporiz'koyi derzhavnoyi inzhenernoyi akademiyi*. Seriya : Filosofiya. 2009. Vol. 37. Pp. 234–239.
4. Kolot A. M., Herasymenko O. O. *Pratsya XXI: filosofiya zmin, vyklyky, vektory rozvytku* [Work XXI: philosophy of change, challenges, vectors of development] : monohrafiya / M-vo osvity i nauky Ukrayiny, DVNZ «Kyyiv. nats. ekon. un-t im. V. Het'mana». Kyiv : KNEU, 2021. 488, [1] p.
5. Luhovyy V., Talanova Zh. *Mizhnarodna ta natsional'ni standarty klasyfikatsiyi osvity: kontseptsiya i realizatsiya* [International and national standards of education classification: concept and implementation.]. *Dyrektor shkoly, litseyu, himnazyi*. 2013. No. 1. Pp. 15–24.
6. Mytsenko I. M. *Zabezpechennya zhyttyediyal'nosti lyudyny v navkolyshn'omu seredovyshchi* [Ensuring human vital activity in the environment]. Kirovohrad, 1998. 292 p.
7. Mlavets' Yu.Yu. *Bezpeka zhyttyediyal'nosti* [Life safety]: konspekt lektsiy dlya studentiv matematychnoho fakul'tetu i fakul'tetu pislyadyplomnoyi osvity ta douniversytet-s'koyi pidhotovky). Uzhhorod: DVNZ «UzhNU», 2015. 40 p.
8. *Novyy tlumachnyy slovnyk ukrayins'koyi movy u 3-kh tomakh* / ukl. V. V. Yaremenko, O. M. Slipushko. 2-he vyd., 1998. T. 1. 928 p.
9. Pavlyuk L. *Pidhotovka vchyteliv trudovoho navchannya i tekhnolohiy v Ukrayini: istoryko-pedahohichnyy aspekt* [Training of labor and technology teachers in Ukraine: historical and pedagogical aspect]. *Naukovyy visnyk Instytutu profesiyno-tekhnichnoyi osvity NAPN Ukrayiny. Seriya : Profesiyna pedahohika*. 2018. Pp. 147–152. DOI : 10.32835/2223-5752.2018.17.147-152.

10. Pet'ko L. V. *Challenges of the 21st century for the educational space of Ukraine* [Challenges of the 21st century for the educational space of Ukraine.]. Scientific works of ChNNU: Science. magazine / Black. National University named after Peter Mohyla; ed. col.: O. P. Meshchaninov (head) [etc.]. Mykolaiv: Publishing House of Petro Mohyla National University, 2017. T. 303. Issue 291. Pp. 10–14 (Pedagogy). URI: <http://enpuir.npu.edu.ua/handle/123456789/18644>

11. Pet'ko L. V. *Nimets'ka mova dlya vstupnykiv do mahistratury zi spetsial'nostey: 8.01010301 «Tekhnologichna osvita» (za vydamy), 8.02020701 «Dyzayn», 8.02020501 «Obrazotvorche mystetstvo» (za vydamy)* [German language for entrants to the master's degree in specialties: 8.01010301 "Technological education" (by types), 8.02020701 "Design", 8.02020501 "Fine arts" (by types):]; navch. posib. / L. V. Pet'ko, L. V. Hrebinnyk, T. O. Olefirenko. 2-he vyd., dop. ; za red. V. I Honcharova. Kyiv : Universytet «Ukrayina», 2015. 162 p.

12. *On the Sustainable Development Goals of Ukraine for the period up to 2030*: Decree of the President of Ukraine. Document 722/2019, adopted on September 30, 2019. URI: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/722/2019#Text>

13. Ryzhykov V. *Ekonomichna kul'tura: istorychnyy aspekt, analiz ta perspektyvy rozvytku v umovakh stanovlennya ekonomichnykh vidnosyn rynkovoho typu* [Economic culture: Historical aspects, analysis and development prospects in the conditions of economic relations of the market type]. *Aktual'ni problemy ekonomiky*. 2015. No. 1 (163). Pp. 52–58.

14. Tanasiychuk YU. M. *Sutnist' katehoriyi «zdorov"yazberihayucha kompetentnist'» v umovakh pedahohichnoho protsesu zakladiv vyshchoyi osvity* [The essence of the category "health-preserving competence" in the conditions of the pedagogical process of institutions of higher education]. *International Trends in Science and Technology: Proceedings of the International Scientific Conference*. (Warsaw, Poland, October, 17, 2017). Warsaw. Poland, 2017. Vol. 3. P. 55–60.

15. Tytarenko V. M. *Pidhotovka maybutnikh uchyteliv tekhnolohiy do formuvannya v uchniv osnovnoyi shkoly zdorov"yazberezhuvai'noyi kompetentnosti u protsesi trudovoho navchannya* [Preparation of future technology teachers for the formation of elementary school students' health-saving competence in the process of labor training] : dys. na zdobuttya nauk. stupenya k.ped. n. (doktora filosofiyi) za spetsial'nistyu 13.00.02 «Teoriya ta metodyka navchannya tekhnolohiy» (014 – Srednya osvita (Trudove navchannya ta tekhnolohiyi) / Poltavs'kyi natsional'nyy pedahohichnyy universytet imeni V.H. Korolenka, Poltava, 2017. 305 p.

16. Shvaher N. Yu. *Akmeolohichni aspekty pidhotovky fakhivtsiv v sferi vyrobnychoyi bezpeky* [Acmeological aspects of training specialists in the field of industrial safety] / *Okhorona pratsi: osvita i praktyka. Problemy ta perspektyvy rozvytku okhorony pratsi* : zb. nauk. prats' Vseukrayins'koyi nauk.-prakt. konferentsiyi vykladachiv ta fakhivtsiv-praktykiv ta XI Vseukr. naukovo-prakt. konf. kursantiv, studentiv, aspirantiv ta ad"yunktiv. L'viv : LDU BZHD, 2021. Pp. 9–11.

17. Bakhmat N., Ridei N., Tytova N., Liubarets V., Katsero O. Methodology of safety and quality of life on the basis of noospheric education system formation. *Strategies for Policy in Science and Education*. 2021. Vol. 29. No. 1. Pp. 82–98.

18. Fuller Thomas P. Global Occupational Safety and Health Management. Handbook book. Edited By Thomas P. Fuller. 1st Edition. Publishers: Taylor&Francis Ltd, 2019. 343 p.

19. International Standard Classification of Education. ISCED 2011 / UNESCO. URL: www.uis.unesco.org/en/pub/pub

20. Maksymchuk, B., Matviichuk, T., Solovyov, V., Davydenko, H., Soichuk, R., Khurtenko, O., Groshovenko, O., Stepanchenko, N., Andriychuk, Y., Grygorenko, T., Duka, T., Pidlypniak, I., Gurevych, R., Kuzmenko, V., & Maksymchuk, I. (2020). Developing Healthcare Competency in Future Teachers. *Revista Romaneasca Pentru Educatie Multidimensionala*. 2020. No. 12(3). Pp. 24–43. URL: <https://doi.org/10.18662/rrem/12.3/307>

21. Pet'ko Lyudmila. Developing students' creativity in conditions of university // Research: tendencies and prospects: Collection of scientific articles. – Editorial Arane, S.A. de C.V., Mexico City, Mexico, 2017. P. 272–276.

22. Transforming our world: the 2030 Agenda for Sustainable Development. Adopted at the United Nations Sustainable Development Summit on 25 September 2015. URL : <https://sdgs.un.org/2030agenda>

23. Tytova N. Modern prospects in development of vocational education in Ukraine. *Intellectual Archive*. Toronto : Shiny Word Corp., Canada. 2017. Volume 6. No. 2 (March/April). Pp. 120–125.

24. Schwab K., Malleret T. COVID-19: The Great RESERT. 2020. 280 p. URL : <https://www.litlib.net/bk/135579>

Translation of the Title, Abstract and References to the Author's Language

УДК 378.091.3:373.5.011.3-051]:62/68:331

Озекін А. В. Розуміння безпеки та гігієни праці в підготовці вчителя технологій у контексті економічного зростання суспільства.

У статті розглянуто роль учителя праці і технологій у соціально-трудовій динаміці розвитку суспільства. Наголошується на самореалізації молодшої людини в праці, що вимагає нового підходу до розгляду поняття «праця», яке витікає із прийнятих ООН у 2015 р. 17 Цілей у рамках сталого розвитку на період до 2030 р. Автором представлено функції праці. Акцентовано увагу на розумінні безпеки та гігієни праці у підготовці вчителя праці та технологій. Підкреслюється, що передпандемічну епоху поступово впроваджувалися нові технології з урахуванням штучного інтелекту, наразі пандемія COVID-19 та супроводжуючі її заходи соціального дистанціювання прискорили процес інновацій і технологічних змін. Такі стрімкі перетворення в технологіях і процесах праці вимагають нових підходів до розгляду безпеки життєдіяльності, виховання у молоді готовності до здоров'язберігаючої діяльності та гігієни праці, формування здоров'язберігаючої компетентності. Автор дійшов висновку, що професійна підготовка майбутніх учителів трудового навчання та технологій постійно повинна вдосконалюватися через виклики стрімкого технологічного прогресу, який вимагає на кожному періоді розвитку суспільства продукування нових знань і підготовку нових людей, здатних відповідати сучасним виробничим технологіям.

Ключові слова: майбутній учитель праці і технологій, праця, здоров'язберігаюча діяльність, здоров'язберігаюча компетентність. безпека життєдіяльності, гігієна праці, COVID-19.

Література

1. Безпека життєдіяльності. URL : https://uk.wikipedia.org/wiki/Life_Safety
2. Волошина С. М. Поняття безпеки й гігієни праці. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія ПРАВО*. Вип. 35. Ч. І. Том 2. С. 48–51.
3. Гнилицька Н. О. Праця як соціокультурний феномен. *Гуманітарний вісник Запорізької державної інженерної академії. Серія : Філософія*. 2009. Вип. 37. С. 234–239.
4. Колот А. М., Герасименко О. О. Праця XXI: філософія змін, виклики, вектори розвитку : монографія / М-во освіти і науки України, ДВНЗ «Київ. нац. екон. ун-т ім. В. Гетьмана». Київ : КНЕУ, 2021. 488, [1] с.
5. Луговий В., Таланова Ж. Міжнародна та національні стандарти класифікації освіти: концепція і реалізація. *Директор школи, ліцею, гімназії*. 2013. № 1. С. 15–24.
6. Миценко І. М. Забезпечення життєдіяльності людини в навколишньому середовищі. Кіровоград, 1998. 292 с.
7. Млавець Ю.Ю. Безпека життєдіяльності : конспект лекцій для студентів математичного факультету і факультету післядипломної освіти та доуніверситетської підготовки). Ужгород: ДВНЗ «УжНУ», 2015. 40 с.
8. Новий тлумачний словник української мови у 3-х томах / укл. В.В.Яременко, О. М. Сліпушко. 2-ге вид., 1998. Т. 1. 928 с.
9. Павлюк Л. Підготовка вчителів трудового навчання і технологій в Україні: історико-педагогічний аспект. *Науковий вісник Інституту професійно-технічної освіти НАПН України. Серія : Професійна педагогіка*. 2018. С. 147–152. DOI : 10.32835/2223-5752.2018.17.147-152.
10. Петько Л. В. Виклики XXI століття для освітнього простору України. *Наукові праці ЧНУ: наук. журнал / Чорном. Нац. ун-т ім. Петра Могили; ред. кол.: О.П.Мещанінов (голова) [та ін.]. Миколаїв : Вид-во ЧНУ імені Петра Могили*, 2017. Т. 303. Вип. 291. С. 10–14 (Педагогіка). URI : <http://enpuir.npu.edu.ua/handle/123456789/18644>
11. Петько Л.В. Німецька мова для вступників до магістратури зі спеціальностей: 8.01010301 «Технологічна освіта» (за видами), 8.02020701 «Дизайн», 8.02020501 «Образотворче мистецтво» (за видами): навч. посіб. / Л.В.Петько, Л.В.Гребінник, Т.О.Олефіренко. 2-ге вид., доп. ; за ред. В.І Гончарова. Київ : Університет «Україна», 2015. 162 с.
12. Про Цілі сталого розвитку України на період до 2030 року : Указ Президента України. Документ 722/2019, прийняття 30.09.2019.
URI : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/722/2019#Text>

13. Рижигов В. Економічна культура: історичний аспект, аналіз та перспективи розвитку в умовах становлення економічних відносин ринкового типу. *Актуальні проблеми економіки*. 2015. №1 (163). С. 52–58.
14. Танасійчук Ю. М. Сутність категорії «здоров'язберігаюча компетентність» в умовах педагогічного процесу закладів вищої освіти. *International Trends in Science and Technology: Proceedings of the International Scientific Conference*. (Warsaw, Poland, October, 17, 2017). Warsaw. Poland, 2017. Vol. 3. P. 55–60.
15. Титаренко В. М. Підготовка майбутніх учителів технологій до формування в учнів основної школи здоров'язбережувальної компетентності у процесі трудового навчання : дис. на здобуття наук. ступеня к.пед. н. (доктора філософії) за спеціальністю 13.00.02 «Теорія та методика навчання технологій» (014 – Середня освіта (Трудове навчання та технології)) / Полтавський національний педагогічний університет імені В.Г. Короленка, Полтава, 2017. 305 с.
16. Швагер Н. Ю. Акмеологічні аспекти підготовки фахівців в сфері виробничої безпеки / *Охорона праці: освіта і практика. Проблеми та перспективи розвитку охорони праці* : зб. наук. праць Всеукраїнської наук.-практ. конференції викладачів та фахівців-практиків та XI Всеукр. науково-практ. конф. курсантів, студентів, аспірантів та ад'юнктів. Львів : ЛДУ БЖД, 2021. С. 9–11.
17. Bakhmat N., Ridei N., Tytova N., Liubarets V., Katsero O. Methodology of safety and quality of life on the basis of noospheric education system formation. *Strategies for Policy in Science and Education*. 2021. Vol. 29. No. 1. Pp. 82–98.
18. Fuller Thomas P. Global Occupational Safety and Health Management. Handbook book. Edited By Thomas P. Fuller. 1st Edition. Publishers: Taylor&Francis Ltd, 2019. 343 p.
19. International Standard Classification of Education. ISCED 2011 / UNESCO. URL: www.uis.unesco.org/en/pub/pub
20. Maksymchuk, B., Matviichuk, T., Solovyov, V., Davydenko, H., Soichuk, R., Khurtenko, O., Groshovenko, O., Stepanchenko, N., Andriychuk, Y., Grygorenko, T., Duka, T., Pidlypniak, I., Gurevych, R., Kuzmenko, V., & Maksymchuk, I. (2020). Developing Healthcare Competency in Future Teachers. *Revista Romaneasca Pentru Educatie Multidimensionala*. 2020. No. 12(3). Pp. 24–43. URL: <https://doi.org/10.18662/rrem/12.3/307>
21. Pet'ko Lyudmila. Developing students' creativity in conditions of university // Research: tendencies and prospects: Collection of scientific articles. – Editorial Arane, S.A. de C.V., Mexico City, Mexico, 2017. P. 272–276.
22. Transforming our world: the 2030 Agenda for Sustainable Development. Adopted at the United Nations Sustainable Development Summit on 25 September 2015. URL : <https://sdgs.un.org/2030agenda>
23. Tytova N. Modern prospects in development of vocational education in Ukraine. *Intellectual Archive*. Toronto : Shiny Word Corp., Canada. 2017. Volume 6. No. 2 (March/April). Pp. 120–125.
24. Schwab K., Malleret T. COVID-19: The Great RESERT. 2020. 280 p. URL : <https://www.litlib.net/bk/135579>